

PATRIMONI LITERATURA // Jordi Frigola i Arpa > TEXT // Josep Burset > FOTOGRAFIA

Un misogin del segle XV?

Pere de Torroella, de la petita noblesa rural bisbalenca i literat del segle XV, va escriure en castellà el poema 'Maldezir de mugeres', un blasme contra les dones

La família Torroella, de la petita noblesa rural, es troba documentada gairebé sempre a la Bisbal si bé les seves propietats i els negocis els donen una gran mobilitat i els veiem esmentats, a més de la Bisbal, a Ullà, Sant Cebrià dels Alls, Sant Cebrià de Lledó, Sant Feliu de Guíxols, Girona...

Pere de Torroella, cavaller, nascut a la Bisbal, on la família tenia la casa

principal, era el petit de quatre germans: Lluís, també cavaller; Galcerà, de l'orde de sant Joan; i Bernat, benedictí que seria abat del monestir de Sant Feliu de Guíxols. A més d'hisendats, els Torroella van tenir negocis comercials i armaren un vaixell anomenat 'Santa Maria i Sant Miquel', que eren els sants als quals havien dedi-

cat un benefici eclesiàstic fundat a la Bisbal tot dotant un capellà de la comunitat de preveres de la parròquia de la vila. Aquesta nau era en principi dedicada al comerç mediterrani a ports llunyans, però també al cors i a la captura de vaixells enemics.

Pere de Torroella ingressà de ben jove a la cort de Navarra com a escuder del príncep

A dalt, el castell de la Bisbal, defensat pel cavaller Pere de Torroella el maig-juny de 1465, durant la Guerra Civil catalana. Al detall, l'escut de la família Torroella, cavallers de la Bisbal a la Baixa Edat Mitjana.

hereu Carles de Viana, del qual també seria majordom. Va servir com a militar el rei Joan de Navarra –futur Joan II, sobirà de la confederació catalano-aragonesa– en diverses campanyes bèl·liques, d'entre les quals, el 1441, la batalla de Medina del Campo contra les tropes castellanes. Durant les seves llargues absències del país feia d'administrador de les seves finques i negocis el seu germà, l'abat Bernat. També va formar part de la cort d'Alfons IV, de Catalunya-Aragó, dit el Magnànim, coronat rei de Nàpols, on va entrar en contacte amb poetes italians, catalans i aragonesos dels quals Torroella va rebre molta influència literària i d'ells va tenir notables elogis com a escriptor i militar.

Torroella, home d'una remarcable cultura, va casar-se amb una pubilla bisbalenca, la damisel·la Violant de Llebià, hereva d'un extens patrimoni rural. Ambdós esposos van fundar l'Hospital per a pobres de la Bisbal. A la casa que tenien a la vila, hi havia una bona col·lecció de llibres de diverses llengües: llatí, italià, català, castellà, francès... La família conreava el gust per la música ja que tenien un conjunt d'instruments, com per exemple una viola de mà d'onze cordes i tres violes d'arc.

Influït per Ausiàs March. Com a escriptor en llengua catalana, en vers i en prosa, va ser molt influenciat pel gran poeta Ausiàs March. La seva poesia és eminentment amatòria i és l'autor del primer sonet conegut en la història de la literatura catalana. Un dels seus poemes 'Tant mon voler s'es dat a amors', en el qual cita textualment fragments d'obres de poetes i trobadors catalans i provençals, entre molts altres, ens fa veure l'erudició i el coneixement

d'aquest bisbalenc de la producció literària d'aquelles èpoques i de les anteriors.

Com a cavaller Torroella va tenir un paper destacable durant la Guerra Civil catalana del segle XV. Inicialment contrari al rei Joan II, per raó de la seva gran amistat amb Carles de Viana, enfrontat amb el seu pare Joan II, es decantà finalment cap el bàndol joanista, conjuntament amb tot l'estament noble bisbalenc. Va ser nomenat capità de l'Empordà i s'hagué d'enfrontar amb l'effimer rei Pere IV, reconegut sobirà de Catalunya per les autoritats del Principat que van rebutjar Joan II. Un dels fets més coneguts d'aquella guerra és la defensa del castell i vila de la Bisbal, on Pere IV havia posat setge el maig-juny de 1465 i l'havia molt bombardejada.

Un personatge enamoradís. Torroella va morir a la Bisbal vers l'any 1492 després d'una vida cosmopolita de cortesà, de militar de fama i de reconeguda vàlua literària. Els seus biògrafs el descriuen com a personatge enamoradís, fins i tot addicte al sexe extraconjugual; es prou conegut el seu poema dedicat a una visita que va fer a una casa-prostíbul i als personatges que la freqüentaven, «*de donas molt ben poblada tals que a molts fan perde'l seny*». Sembla que la seva vida amatòria va tenir desenganys i s'intueix una certa venjança en el poema que escriví en castellà a l'època de jove cortesà a la cort de Navarra. Es titula 'Maldezir de mugeres' i blasma les dones en general. En traiem uns quants fragments:

«Muger és un animal / que se dize hombre imperfecto, / procreado

en el defecto / del buen calor natural. [...] De natura lobas son, / çiertament, en escoger, / d'anguilas en retenir / e'n contrastar d'erizon. [...] No estiman virtud ni alteza, seso, bondat ni saber, / mas catan avinenteza / do puedan bienes haver.» [...]

Son todas naturalment malignas e sospechosas, / mal secretas, mentirosas / e movibles ciertamente. [...] Si las quereis emendar / las aveys por enemigas, / et son muy grandes amigas / de quien las quier lisonjar»

Però del conjunt d'improperis assenyala per contrastar una dona que és objecte dels seus amors:

«Entre las otras soys vos, / dona d'aquesta mi vida, / del traste comun salida, / una en el mundo de dos. / Vós soys la que desfazeys / lo que contienen mis versos / vos soys la que mereceys / renombre e loor cabreys / entre las otras diversos.»

Entre les dames de la cort de Carles de Viana s'alçà un bon rebombori i li portà força maldecaps. En conseqüència, Pere de Torroella sense desdir-se del tot d'allò que havia escrit redactà una prosa que intenta esclarir una mica el perquè de les seves diatribes: *Razonamiento de Pere Torroella en deffension de las donas contra los maldezientes por satisfacció de una coblas qu'en dezir mal de aquellas compuso* ❶.

Portal de la Riera, de l'antiga muralla de la Bisbal, vila que fou assetjada per l'exèrcit de Pere IV de Catalunya, l'any 1465 // PROCEDÈNCIA Arxiu Jordi Frigola.

